

Upphandling av *arborister*

Svenska
kyrkan

Varför är upphandling av arborister viktigt?

Som förvaltare ansvarar du för att träd på din fastighet inte orsakar skada på människor eller egendom. Samtidigt bär träden på begravningsplatser ofta höga kulturhistoriska, sociala och biologiska värden. Bristande kompetens vid ett uppdrag kan leda till felaktiga beskärningar som påverkar trädens hälsa, funktion och estetik negativt. Det kan även resultera i onödiga fällningar, förlorade natur- och kulturvärden, ökade kostnader och i värsta fall personskador. Felaktiga fällningar som inte är förankrade med länsstyrelsen kan även bryta mot kulturmiljölagen (KML) och miljöbalken. Läs mer om detta i guiden *"Kontakt med länsstyrelsen"*.

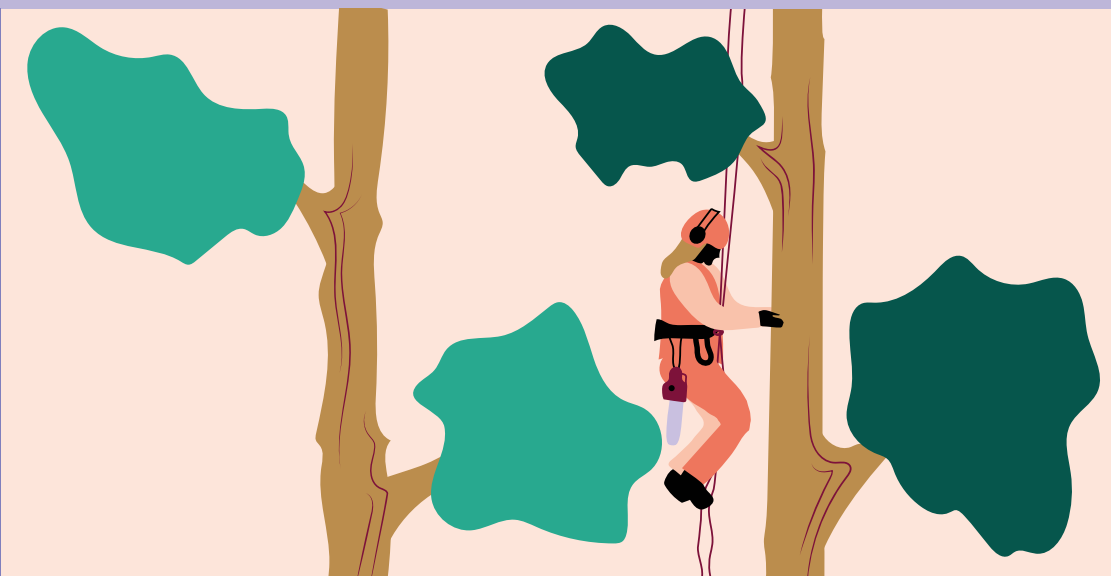
Arborist är inte en skyddad titel, vilket innebär att vem som helst kan kalla sig arborist. Därför måste du som beställare ställa tydliga krav på certifiering och dokumenterad kompetens. Genom att säkerställa att korrekta åtgärder utförs kan träden bli långlivade och fortsätta bidra med viktiga värden och ekosystemtjänster.

Skilj på rådgivning och beskärning

När du behöver hjälp med att bedöma åtgärdsbehov bör du börja med att beställa en besiktning av utvalda träd eller en inventering av hela trädbeståndet. Det företag som rekommenderar åtgärder och gör riskbedömningar bör inte ha ett ekonomiskt intresse av att sedan utföra själva arbetet. Att låta samma företag både besikta träden och utföra beskärning eller fällningar skapar en intressekonflikt.

Gör så här:

- Beställ först rådgivning och konsulttjänster separat (besiktning, inventering, riskbedömning, trädplan (del av vård- och underhållsplanen) och trädvårdsplan).
- Beställ därefter praktiska tjänster från ett annat företag (beskärning, fällning, kronstabilisering).

Vilken kompetens ska du kräva?

I upphandlingen anger du den kompetens som krävs för uppdraget, utifrån arbetets karaktär. Här listas de vanligaste kompetenskraven för olika typer av projekt.

Konsultativa uppdrag

För framtagande av trädvårdsplaner, besiktningar, inventeringar och strategisk rådgivning bör du kräva certifieringar som exempelvis ISA Certified Arborist, ISA Certified Urban Forest Professional (tidigare ISA Municipal Specialist), ISA BCMA, European Tree Technician (ETT) eller VETcert – konsulterande. Vissa arborister kan även hjälpa till med undersökning av markförhållanden.

Praktiska uppdrag

För beskärning och klättrande arbeten bör ETW (European Tree Worker), ISA Certified Tree Worker Climber Specialist eller VETcert – praktiserande krävas.

Riskbedömning

För riskbedömning bör utbildning såsom TRAQ (Tree Risk Assessment Qualification) eller QTRA (Quantified Tree Risk Assessment) eller motsvarande krävas.

En riskbedömning utgår från tre huvudfaktorer: måltavla (t.ex. människor, byggnader, parkerade bilar), sannolikhet för kollaps (t.ex. sprickor, döda grenar, svampkroppar), samt konsekvens (hur stor skada skulle uppstå om trädet eller en gren faller och träffar en måltavla). Se guiden *"Riskbedömning"* för mer information.

Certifiering/kvalifikation	Typ av uppdrag	Vad innebär den?	Certifierande organ
ISA Certified Arborist	Konsultativa tjänster som inte primärt avser risk.	Teoretiskt prov på engelska. Grundläggande certifiering inom ISA.	ISA – International Society of Arboriculture
ISA Certified Tree Worker Climber Specialist	Praktiskt trädvårdsarbete, klättrande uppdrag.	Teoretiskt och praktiskt prov på engelska.	ISA
ISA Utility Specialist	Praktiska arbeten nära teknisk infrastruktur, främst elledningar.	Teoretiskt och praktiskt prov. Inriktad främst mot nordamerikanska förhållanden.	ISA
ISA Certified Urban Forest Professional (tidigare Municipal Specialist)	Konsultativa tjänster kopplade till förvaltning.	Teoretiskt prov på engelska. Inriktad mot offentlig trädförvaltning.	ISA
ISA BCMA	Avancerad konsultation och bedömning.	Högsta ISA-nivån. Teoretiskt prov. Innehavare räknas även som ISA Certified Arborist.	ISA
European Tree Worker (ETW)	Praktiskt trädvårdsarbete samt bedömning av trädets kondition.	Teoretiskt och praktiskt prov på svenska eller engelska. Kräver arbetslivserfarenhet.	EAC – European Arboricultural Council
European Tree Technician (ETT)	Konsultativa tjänster och avancerad bedömning.	Teoretiskt och praktiskt prov. Kräver arbetslivserfarenhet.	EAC
VETcert – konsulterande	Rådgivning kring särskilt skyddsvärda träd.	Teoretiskt prov. Inriktad mot veteranträd och höga naturvärden.	EAC
VETcert – praktiserande	Praktiska åtgärder på särskilt skyddsvärda träd.	Teoretiskt prov. Kräver ETW för att få genomföra testet.	EAC
TRAQ (Tree Risk Assessment Qualification)	Riskbedömning.	Teoretiskt och praktiskt prov. Kvalitativ riskklassning (låg till mycket hög risk). Ej certifiering utan kvalifikation.	ISA
QTRA (Quantified Tree Risk Assessment)	Riskbedömning.	Teoretiskt och praktiskt prov. Kvantitativ metod baserad på sannolikhet. Ej certifiering utan kvalifikation.	Utvecklad av Mike Ellison

Så skriver du krav i upphandlingen

Exempel på formuleringar:

- **Konsulterande arborist:** "ska vara certifierad av en oberoende organisation enligt ISA Certified Arborist, EAC European Tree Technician eller motsvarande certifiering."
- **Beskärning:** "ska vara certifierad av en oberoende organisation enligt European Tree Worker, ISA Certified Tree Worker Climber Specialist eller motsvarande certifiering."
- **Riskbedömning:** "ska ha blivit godkänd i kurs i riskbedömning av träd enligt system TRAQ eller QTRA eller motsvarande."

Viktigt att känna till

- Arborist är inte en skyddad titel.
- TRAQ och QTRA är kvalifikationer, inte certifieringar.
- ETT är än så länge ovanligt i Sverige, men kan anges som komplement till annan utbildning i upphandlingar.
- Krav ska alltid kopplas till uppdragets art. Praktiska uppdrag kräver praktisk certifiering. Konsultativa uppdrag kräver inte klättercertifiering.

Om rätt kompetens saknas lokalt

Om den kompetens som krävs inte finns inom det egna geografiska området, bör man inte sänka kraven. I stället bör upphandlingen öppnas nationellt så att fler aktörer kan lämna anbud. Uppdrag kan delas upp, exempelvis genom att en konsult med regional eller nationell verksamhet anlitas för inventering eller riskbedömning, och en lokal entreprenör för det praktiska utförandet. Samverkan med andra förvaltningar kan också öka uppdragets omfattning och göra det mer attraktivt för kvalificerade konsulter att åta sig arbetet.

Det är även möjligt att föra dialog med lokala utförare och konsulter och informera om att högre kompetenskrav kommer att införas inom en viss tidsram. På så sätt ges aktörerna möjlighet att i god tid skaffa nödvändiga certifieringar och stärka sin kompetens inför kommande upphandlingar.

Ta alltid referenser

Begär alltid exempel på tidigare rapporter, referensuppdrag och namngivna personer som ska utföra arbetet. Kom ihåg att en certifiering är ett kvitto på kunskap, men referenser är ett kvitto på faktiskt utförd kvalitet. Se även till att arboristen har ansvarsförsäkring som kan täcka vid eventuella skador på person eller egendom under uppdrag.

Vanliga misstag att undvika

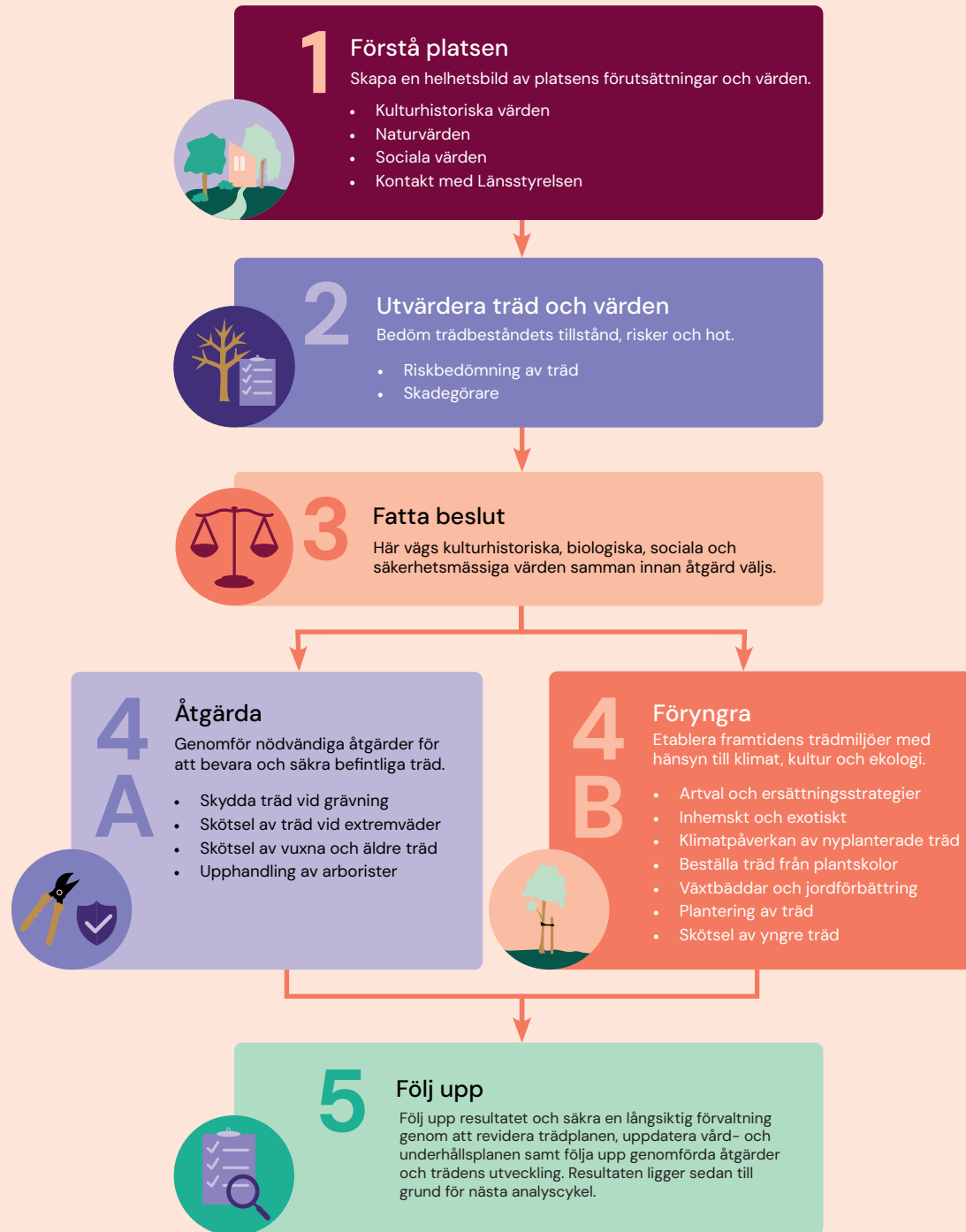
- Kräva fel kompetens för uppdraget.
- Inte separera konsult och utförare.
- Inte kontrollera ansvarsförsäkring.
- Endast ta hänsyn till pris i utvärderingen.

Checklista för förvaltaren

- ☐ Har vi separerat konsult och utförare?
- ☐ Har vi definierat uppdragets syfte tydligt?
- ☐ Har vi kopplat kompetenskraven till uppdraget?
- ☐ Kräver vi relevant certifiering?
- ☐ Har vi krav på ansvarsförsäkring?
- ☐ Har vi tagit referenser?

Process och samband mellan guiderna

Den här guiden är del av en serie om förvaltning av träd på *begravningsplatser*

Artval och ersättningsstrategier

Inhemskt och exotiskt

Klimatpåverkan av nyplanterade träd

Kontakt med länsstyrelsen

Beställa träd från plantskolor

Kulturhistoriska värden

Naturvärden

Plantering av träd

Riskbedömning av träd

Skadegörare

Skydda träd vid grävning

Skötsel av träd vid extremväder

Skötsel av yngre träd

Skötsel av vuxna och äldre träd

Sociala värden

Upphandling av arborister

Växtbäddar och jordförbättring